

Foto: Jørn Waneck.

Lundebakke.

1 Strø Bjerge Ås består af tre åsbakker. Bakkerne er orienteret nordvest/sydøst og har en samlet længde på 8 kilometer. De tre bakker er fra sydøst: Strø Bjerger, Lundebakke og Vibjerg. Strø Bjerger er delt på midten af en smal dal der kaldes Skåret. Åsbakkerne bliver brugt til agerbrug og overdrev med græsning samt giver plads til et par småskove. De markerer sig tydeligt i det forholdsvis flade landskab, idet de rager 20 - 25 meter op over det. Bredden er typisk omkring et par hundrede meter. Nord for Lundebakke og Vibjerg ligger et lavt moseområde, der gennemløbes af Grimstrup Å på vej til Arresø. Havelse Å løber i den smalle dal, der skiller Lundebakke fra Strø Bjerger.

De fredede bakker

Vibjerg og Lundebakke med omgivelser er fredede. I Lundebakkes nordlige del ejer staten en nu nedlagt grusgrav. Et par stier fører fra landevejen ind i den halvcirkelformede "dal", hvor grusgravningen har efterladt flere terrasser. Græs, urter og buske er med til at gøre stedet til en lille perle med fred, ro og stilhed. Vil man

også opleve nattens særlige stemning, kan man overnatte på teltpladsen. Åsbakkerne i det fredede område kan opleves fra stien, der går på langs ad dem. Startende ved p-pladsen i den østlige ende af Lundebakke går man stejlt op til bakkens højeste punkt og følger så bakkedammen, mens man nyder udsigten over Lyngby Skov og Arresø. Så går man ned forbi grusgraven med teltpladsen og ned på landevejen ved Holstrupgård. Der fortsættes mod vest, og der hvor vejen drejer til venstre, forlades den, og man følger stien op over Vibjerg. Stien bliver til Vibjergvej, som ender ved sportspladsen i Ølsted. Undervejs passerer man et par gravhøje, bl.a. den markante Gavlhøj på Lundebakkes vestdel. Fra den østlige p-plads kan man vælge at krydse åsen. Når man har passeret kammen, går det nedad gennem en gammel hulvej, kantet med buske og træer, og videre mod sydvest ad markvejen til landevejen, hvor der i øvrigt også er en p-plads. Er man til en skovtur, går der sti fra Holstrupgård mod nord over Grimstrup Å, gennem Lyngby Skov, hvor stien ender ved p-plads.

De ikke fredede bakker

Strø Bjergeres to dele er højst forskellige. Den sydøstlige ligger næsten uberørt hen med marker og kun et par små nedlagte grusgrave i den nordlige del. I den nordvestlige del mangler halvdelen. Den er gravet bort, fordi den har leveret råstoffer, som grus og sand, til anlægsarbejder. I stedet er der et vandfyldt hul, 900 meter langt og knap 200 meter bredt. Det er opstået, fordi man har gravet råstoffer til ned under grundvandets vandspejl.

På søens vestbred er der rekreative muligheder med opsatte borde og bænke. Der er put & take fiskeri. Fiskekort fås på ejendommen lige inden søen. Der er stadig et par vægge i den tidligere grusgrav, hvor man kan se jordlagene, men de kan kun nås med båd.

Åse er i råstofhenseende en eftertragtet landskabsform. De indeholder store mængder af sten, grus og sand, som lettilgængelig råstoffer. Årsagen til det skal søges i den måde, de er dannet på.

Foto: Jørn Waneck.

Søen i Strø Bjergeres tidligere grusgrav.

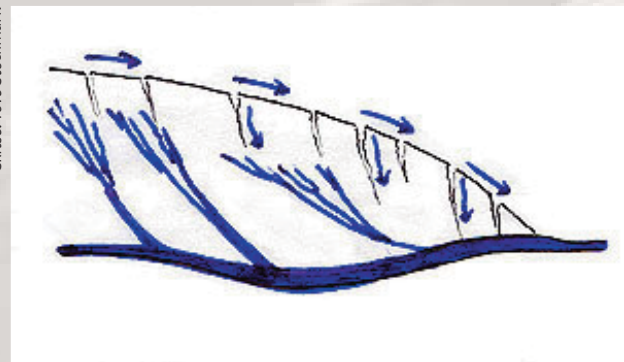
Hvad er en ås?

En ås er en langstrakt bakkerække, hvor de enkelte åsbakker består af velsorterede lag af sten, grus og sand, aflejret af vand, der tidligere strømmede under isen i kanaler (se skitsen nedenfor). Vi skal søge forklaringen i slutningen af den sidste istid (Weichsel Istid), da indlandsisen var under afsmeltning.

Smeltevand i enorme mængder strømmede bort fra isen. Afstrømningen forgik både i tunneler under isen og i render og kanaler oven på og inde i den. Indlandsisen indeholdt store uordnede mængder af ler, sand, grus og sten. Smeltevandet transporterede disse materialer ud mod isranden, og aflejede dem undervejs, hvor strømhastigheden faldt. Åsen har altså sin oprindelse i et smeltevandssløb i en kanal eller tunnel, dvs. omgivet af is. Da isen var forsvundet, lå åsbakkerne tilbage oven på landskabet, som rygge.

imidlertid, at de indeholdt lag med varv. Navnet dækker over en sekvens af lag, hvor hvert lag nederst består af fint sand eller silt (som har mindre kornstørrelse end fint sand, men større end ler), der opefter går over i ler. Varv opstår i en isdæmet sø. Gennem forår og sommer, når smeltningen er kraftigst, er vandstrømmen gennem søen stærk nok til, at kun fint sand og silt går til bunds, mens leret føres videre. Om vinteren er der ingen afsmeltning og derfor ingen vandstrøm, og leret får tid til at bundfælde sig. Varv betyder cyklus. I aflejringerne kan man både erkende årsvarv, som igen indeholder meget tynde døgnvarv. I den ende af søen, hvor smeltevandet løber ind, falder strømhastigheden, og der opstår et delta, hvor grus og sand går til bunds. Det afslører, at smeltevandet strømmede mod nordvest. Varvene i Strø Bjerge Ås adskiller den fra landets øvrige åse, f.eks. Mogenstrup Ås og Køge Ås. Derfor kaldes den også blandt fagfolk en "uægte" ås

Ser man på Strø Bjerge åsen i en større sammenhæng, fortæller den om de sidste begivenheder, inden isen var smeltet helt væk fra Sjælland. Åsen ligger på et underlag af smeltevandsgrus, som er aflejret af smeltevandet fra et isfremstød fra sydøst, den såkaldt Baltiske Is. Denne is aflejede et tyndt dække af moræneler oven på gruset. Under afsmeltning opstod de aflange søer, som varvaflejringerne efterhånden fyldte op, og der atter kom gang i smeltevandsstrømmen med aflejringer af grus og sandlag. Allerøverst ligger endnu et lag af moræneler, som viser, at gletscheren er blevet aktiveret igen, hvorved den skred hen over åsen, før den smeltede endeligt bort. Tænk på denne historie, når du står og nyder udsigten fra Lundebakke.

Skitse for dræningsmønsteret i gletscheris.
Afstømning af smeltevand (blå farve) foregår alle steder.

I en normal ås er der ikke aflejret ler, dertil har vandstrømmen været for kraftig. Ler aflejres kun i stillestående vand. Grusgravning i åsbakkerne Strø Bjerge viste

Strø Bjerge Isen smelter og isen vokser og "uægte" åsbakker opstår

Strø Bjerge er en meget karakteristisk 8 kilometer lang bakkerække der ender ved Ølsted nær Arresø. Bakkerne består af sand og grus, men også ler. Det fortæller at det er smeltevandet fra istiden, der har været på spil ved skabelsen af bakkerne.

Hvor:

Strø Bjerge ligger 1 kilometer sydvest for Skævinge mellem Frederiksværk og Slangerup.

Koordinater:

55.904479
12.114015

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog, naturvejleder Jørn Waneck